

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра маркетингу, менеджменту та підприємництва

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА З ДИСЦИПЛІНИ
«ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА»

рівень вищої освіти	<u>Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти</u>
галузь знань	<u>07 Управління та адміністрування</u>
спеціальність	<u>073 Менеджмент</u>
освітньо-професійна програма	Міжнародний менеджмент та бізнес-комунікації
спеціалізація	Міжнародний менеджмент та бізнес-комунікації
вид дисципліни	<u>обов'язкова</u>
факультет	<u>Економічний</u>

2020 / 2021 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою економічного факультету ХНУ імені В. Н. Каразіна “26” червня 2020 року, протокол № 5

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Терованесова О. Ю. – кандидат економічних наук, доцент кафедри маркетингу, менеджменту та підприємництва ХНУ імені В. Н. Каразіна;

Програму схвалено на засіданні кафедри маркетингу, менеджменту та підприємництва ХНУ імені В. Н. Каразіна

Протокол від “20” червня 2020 року №15

Завідувач кафедри маркетингу, менеджменту та підприємництва
ХНУ імені В. Н. Каразіна

(підпис)

Вікторія СВТУШЕНКО
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією економічного факультету ХНУ імені В. Н. Каразіна

Протокол від “23” червня 2020 року № 10

Голова науково-методичної комісії економічного факультету ХНУ імені В. Н. Каразіна

(підпис)

Вікторія СВТУШЕНКО
(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Економічна безпека підприємства» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки

першого рівня вищої освіти, бакалавр

(назва рівня вищої освіти, освітньо-кваліфікаційного рівня)

спеціальності 073 Менеджмент,

спеціалізації: «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності».

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни:

надання базових знань щодо всіх суттєвих аспектів економічної безпеки держави та вітчизняних підприємств, які б дозволили отримати високий рівень кваліфікації у вищезгаданій сфері діяльності, а також набуття навичок щодо реалізації на практиці отриманих знань для забезпечення майбутнім випускникам конкурентних переваг на ринку праці.

Основні завдання вивчення дисципліни:

- вивчення змісту, значення, сутності та основних складових економічної безпеки держави;
- складу та структури середовища, в рамках якого здійснюють свою діяльність суб'єкти господарювання, а також факторів, що впливають на стан економічної безпеки підприємства;
- основних загроз економічної безпеки підприємства, вміння своєчасно їх виявляти та аналізувати, а також застосовувати методи оцінки та зниження цих загроз;
- впливу держави на стан економічної безпеки підприємства, а також визначення можливих напрямків впливу підприємства на стан економічної безпеки держави; напрямків та цілей адаптації підприємства до змін у зовнішньому середовищі;
- сутності та видів інформаційно-аналітичного забезпечення процесу планування економічної безпеки;
- місця, ролі, принципів та джерел інформації в системі забезпечення стратегічного розвитку підприємств; методів управління та розробки стратегії забезпечення економічної безпеки підприємства..

1.2. Кількість кредитів ...5...

1.3. Загальна кількість годин:

150 год. денна форма навчання

1.4. Характеристика навчальної дисципліни
Нормативна
Денна форма навчання
Рік підготовки
2020-2021
Семестр
3
Лекції
32 год.
Практичні, семінарські заняття
32 год.
Самостійна робота
86 год.

1.5. Заплановані результати навчання:

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких результатів навчання:

Знати:

- сутність основних складових економічної безпеки держави;
- склад та структуру середовища, в рамках якого здійснюють свою діяльність суб'єкти господарювання, а також фактори, що впливають на стан економічної безпеки підприємства;
- основні загрози економічної безпеки підприємства, вміння своєчасно їх виявляти та аналізувати, а також застосовувати методи оцінки та зниження цих загроз;
- напрямки та цілі адаптації підприємства до змін у зовнішньому середовищі; сутність та види інформаційно-аналітичного забезпечення процесу планування економічної безпеки;
- місце, роль, принципи та джерела інформації в системі забезпечення стратегічного розвитку підприємств;
- методи управління та розробки стратегії забезпечення економічної безпеки підприємства.

Вміти:

- виявляти основні загрози економічної безпеки підприємства, вміти своєчасно їх аналізувати, а також застосовувати методи оцінки та зниження цих загроз;
- застосовувати методи управління та розробки стратегії забезпечення економічної безпеки підприємства;

- виявляти вплив законів економіки на забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства;
- вміти самостійно приймати управлінські рішення з питань фінансово-економічної безпеки підприємства в умовах обмеження часу;
- вміти обирати оптимальні фінансові рішення в контексті забезпечення фінансової безпеки підприємства;
- оцінювати фінансову стратегію і фінансову політику суб'єктів господарювання в умовах забезпечення фінансової безпеки.;

Фахові компетентності ОП
<p>СК 7. Здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій менеджменту.</p> <p>СК 17. Здатність обирати та використовувати у практичній діяльності організації прогресивні інформаційні технології.</p>
Програмні результати навчання
<p>ПРН 8. Застосовувати методи менеджменту для забезпечення ефективності діяльності організації</p> <p>ПРН 12. Оцінювати правові, соціальні та економічні наслідки функціонування організації.</p> <p>ПРН 15. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та громадсько свідомо на основі етичних міркувань (мотивів), повагу до різноманітності та міжкультурності.</p> <p>ПРН 19. Володіти глобальними інформаційними технологіями, розуміючи доцільність їх використання залежно від сфер діяльності організації, забезпечуючи безпеку даних та імідж організації в зовнішньоекономічному середовищі.</p>

2. Тематичний план навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Тема 1. Економічна безпека: природа і передумови формування

Підходи до визначення сутності економічної безпеки. Безпека. Економічна безпека. Поняття «стабільність», «розвиток», «стійкість», як основні категорії визначення сутності економічної безпеки. Передумови виникнення та еволюція поняття економічної безпеки. Об'єкт, суб'єкт та предмет економічної безпеки.

Тема 2. Економічна безпека та державне регулювання економіки

Сутність і значення економічної безпеки держави. Економічна політика та індикатори економічної безпеки країни. Стабілізаційна політика. Соціальна політика. Політика загальноекономічного розвитку. Політика економічного росту. Антикризисова економічна політика. Суб'єкти економічної політики.

Тема 3. Система побудови економічної безпеки підприємства

Принципи побудови економічної безпеки підприємства. Цілі, задачі та пріоритети економічної безпеки підприємства. Взаємодія підприємства із

суб'єктами зовнішнього середовища. Групи суб'єктів зовнішнього середовища. Пряма взаємодія. Опосередкована взаємодія. Ризик. Невизначеність.

Тема 4. Механізм забезпечення економічної безпеки підприємства

Формування системи пріоритетних інтересів підприємства як основи механізму забезпечення економічної безпеки. Інтереси підприємства. Вимоги до системи управління підприємством, що визначаються концепцією його економічної безпеки. Оперативне та стратегічне управління, як факто економічної стійкості бізнесу.

РОЗДІЛ 2. ФІНАНСОВО-ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ

Тема 5. Критерії економічної безпеки підприємства та її рівні

Сутність, значення та необхідність оцінки рівня економічної безпеки підприємства. Теоретичні та практичні підходи до оцінки рівня економічної безпеки підприємства. Основні підходи до оцінки рівня економічної безпеки підприємства. Індикаторний підхід.

Тема 6. Адаптація підприємства як засіб забезпечення його економічної безпеки

Підходи до визначення сутності поняття «адаптація». Адаптація. Мета адаптації підприємства. Моніторинг зовнішнього середовища. Адаптивна реакція підприємства. Моделі поведінки підприємства і стан адаптації. Стан адаптації в залежності від поведінки підприємства. Активна, пасивна, змішана моделі адаптації.

Тема 7. Інформаційне забезпечення економічної безпеки підприємства

Значення інформаційних потоків в системі економічної безпеки підприємства. Забезпечуючи інформаційні підсистеми до змін зовнішнього середовища. Класифікація інформації. Стратегічна та оперативна інформація. Носії інформації. Споживачі інформації.

Тема 8. Діяльність служби безпеки підприємства

Створення та організаційна структура служб безпеки підприємств. Сутність діяльності й значення служби безпеки. Організаційні аспекти діяльності служби безпеки. Характер діяльності служби безпеки

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин			
	Денна форма			
	Усього	У тому числі		
л		п	с.р.	
1	2	3	4	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ПРОГНОЗУВАННЯ ТА ПЛАНУВАННЯ				
Тема 1. Економічна безпека: природа і передумови формування	16	4	4	8
Тема 2. Економічна безпека та державне регулювання економіки	18	4	4	10
Тема 3. Система побудови економічної безпеки підприємства	18	4	4	10
Тема 4. Механізм забезпечення економічної безпеки підприємства	18	4	4	10
Разом за розділом 1	70	16	16	38
РОЗДІЛ 2. ФІНАНСОВО-ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ				
Тема 5. Критерії економічної безпеки підприємства та її рівні	20	4	4	12
Тема 6. Адаптація підприємства як засіб забезпечення його економічної безпеки	20	4	4	12
Тема 7. Інформаційне забезпечення економічної безпеки підприємства	20	4	4	12
Тема 8. Діяльність служби безпеки підприємства	20	4	4	12
Разом за розділом 2	80	16	16	48
Усього годин	150	32	32	86

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ПРОГНОЗУВАННЯ ТА ПЛАНУВАННЯ	
1	Тема 1. Теоретичні основи прогнозування та аналізу економічних процесів	4
2	Тема 2. Види, принципи прогнозування та аналіз соціально-економічних процесів	4
3	Тема 3. Організаційно-інформаційне забезпечення прогнозування та аналізу соціально-економічних процесів на підприємстві	4
4	Тема 4. Методи аналізу прогнозування та соціально-економічних процесів	4
	Разом	16
	РОЗДІЛ 2. ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ПРОГНОЗУВАННЯ ТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ	
5	Тема 5. Прикладні методи аналізу прогнозування та соціально-економічних процесів	4
6	Тема 6. Методи встановлення взаємозв'язків між явищами та процесами	4
7	Тема 7. Методи прогнозування та соціально-економічного планування	4
8	Тема 8. Моделі прогнозування та соціально-економічного планування	4
	Разом	16
	Усього разом	32

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1.	Опрацювання лекційного матеріалу	20
2.	Підготовка до практичних занять	26
3.	Самостійне вивчення тем та питань, які не викладаються на лекційних заняттях	20
4.	Інші види самостійної роботи: <ul style="list-style-type: none"> • Індивідуальне науково-дослідне завдання 	20
	Разом	86

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальне науково-дослідне завдання (ІНДЗ) виконується самостійно при консультуванні викладачем на протязі вивчення дисципліни у відповідності до графіку навчального процесу. ІНДЗ виконується з метою закріплення, поглиблення і узагальнення знань, одержаних студентами за час навчання та придбання практичних навичок їх застосування при вирішенні проблем формування зовнішніх відносин між країнами.

Індивідуальне науково-дослідне завдання (ІНДЗ) припускає наявність наступних елементів наукового дослідження:

- практичну значущість, що полягає в обґрунтуванні реальності її результатів для потреб практики. Причому реальною вважається робота, яка виконана відповідно до наявних проблем держави, регіону, галузі, підприємства, на основі даних за низку років, і результати якої повністю або частково можуть бути впроваджені в практику;
- комплексний системний підхід до розкриття теми роботи, який полягає в тому, що предмет дослідження розглядається під різними точками зору – з позиції теоретичної бази і практичних напрацювань, умов його реалізації, аналізу, обґрунтування шляхів удосконалення, тобто – в тісному взаємозв'язанні і єдиній логіці викладу;
- застосування сучасної методології, яка полягає в тому, що при виконанні аналізу та обґрунтуванні шляхів удосконалення окремих аспектів предмету й об'єкту дослідження, студент повинен використовувати відомості про новітні досягнення досліджень, застосовувати різноманітні підходи й критерії визначення та обґрунтування вибору системи й окремих аспектів грошової системи.

В процесі виконання ІНДЗ, разом з теоретичними знаннями та практичними навичками за фахом, студент повинен продемонструвати здібності до науково-дослідної роботи й уміння творчо мислити, навчитися вирішувати науково-прикладні актуальні завдання.

Тематика завдання затверджується викладачем. Індивідуальні завдання виконуються студентом самостійно. Структура індивідуального завдання має містити:

- зміст
  - вступ: актуальність, мета, предмет, об'єкт, задачі дослідження
  - основні розділи (три розділи)
  - висновки: конкретно по пунктах
- список літератури (не менше 20 джерел)

У вступі необхідно відзначити актуальність дослідження, його мету та завдання, методи дослідження та аналізу.

Тема теоретичної частини індивідуального завдання обирається студентом самостійно з переліку запропонованих тем та узгоджується з викладачем або за номером списку групи.

Практична частина передбачає апробацію теоретичного питання на конкретному прикладі (підприємства, організації тощо).

Обсяг індивідуального завдання – до 30 аркушів друкованого тексту зі списком літератури і додатками (за необхідності).

У висновках формулюють основні результати дослідження. Обсяг висновків – до 10 відсотків від загального обсягу роботи.

Після висновків наводиться список використаних джерел.

Перелік тем, що можуть бути використані для написання індивідуального завдання

1. Сутність загроз економічній безпеці держави, їх класифікація
2. Сутність інтегральної оцінки економічної безпеки держави (регіону).
3. Моделювання фінансової безпеки держави.
4. Моделювання впливу основних макроекономічних показників на стан економічної безпеки держави.
5. Оцінювання економічної безпеки країн світу на основі систем індексів та рейтингів.
6. Моделювання впливу глобалізаційних процесів на стан економічної безпеки держави.
7. Економічна безпека підприємства як системо утворюючий чинник національної соціально-економічної безпеки та економічного зростання держави.
8. Місце економічної безпеки підприємництва у нормативно-правових актах розвитку підприємництва та реформи сектору безпеки в Україні.
9. Методика проведення аналізу рівня економічної безпеки держави, регіону, підприємства та напрями її удосконалення.
10. Аналіз рівня економічної безпеки підприємництва України та рекомендації щодо першочергових заходів у напрямі її зміцнення.
11. SWOP – аналіз внутрішнього та зовнішнього середовища економічної безпеки підприємництва в Україні (регіоні).
12. Ранжування загроз економічній безпеці підприємства (на прикладі інструментів стратегічного менеджменту).
13. Економічне шпигунство як фактор в конкурентній боротьбі.
14. Основні і допоміжні підсистеми системи заходів захисту підприємства.
15. Організація служби економічної безпеки підприємства: сучасні реалії.

7. Методи контролю

Система оцінювання знань, вмінь та навичок студентів передбачає виставлення оцінок за усіма формами проведення занять.

Перевірка та оцінювання знань студентів може проводитись в наступних формах:

1. Поточний контроль проводиться у формі усного опитування, поточного тематичного тестування, виступів, написання індивідуально науково-дослідного завдання або оцінки виконання завдань на практичних заняттях.
2. Проміжний контроль здійснюється після вивчення логічно завершеної частини робочої програми дисципліни у формі контрольної роботи.
3. Підсумковий семестровий контроль в формі екзамену проводиться з метою оцінки результатів вивчення дисципліни студентами.

Загальна оцінка за дисципліною складається та виставляється за виконання практичних завдань, самостійної роботи, контрольних робіт та підсумкового семестрового контролю.

Контроль активності на практичних заняттях:

Оцінювання проводиться за такими критеріями:

1. розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;
2. ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються;
3. уміння поєднувати теорію з практикою при розв'язанні задач, проведення статистичного аналізу при виконанні завдань, віднесених до самостійного опрацювання, та завдань, винесених на розгляд в аудиторії;
4. логіка, структура, стиль, викладання матеріалу в письмових роботах і при виступі в аудиторії, вміння обґрунтувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки.

Проміжний контроль

Проміжний контроль знань передбачає виявлення рівня опанування матеріалу лекційного матеріалу та вміння застосовувати його для вирішення практичної ситуації і проводиться у вигляді тестів, теоретичних питань та ситуаційного завдання, яке містить практичні задачі різного рівня складності.

Проведення підсумкового контролю

Підсумковий контроль здійснюється та оцінюється за двома складовими: лекційний (теоретичний) матеріал та розрахунково-аналітичне завдання (ситуаційне завдання). Підсумковий контроль проводиться у письмовій формі, після того як розглянуто увесь теоретичний матеріал та виконані контрольні роботи. Студент вважається допущеним до заліку на підставі:

Для денної форми навчання – наявності всіх виконаних практичних завдань, написання контрольних робіт та написання індивідуально науково-дослідного завдання.

Критерії оцінки знань:

Екзамен проводиться в письмовій формі.

60 % - атестації результатів роботи студента в навчальному періоді;

40 % - результати іспиту.

Екзаменаційна робота складається з:

- 10-ь тестових завдання ;
- 3-и теоретичних запитання
- Розрахунково-аналітичне завдання або ситуаційне завдання.

8. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота												Залік	Сума
Розділ 1 16 балів				Розділ 2 16 балів				Індивідуальне науково- дослідне завдання	Контрольна робота, передбачена навчальним планом		Разом		
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	ІНДЗ	КР	КР	60	40	100
4	4	4	4	4	4	4	4	16	6	6			

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
90-100	зараховано
70-89	
50-69	
1-49	не зараховано

9. Рекомендована література

Основна література

1. Конституція України: прийнято на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. Х.: Олант, 2002. 48 с.
2. Про Національну програму інформатизації : Закон України від 04.02.1998 р. № 74/98-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
3. Про основи національної безпеки : Закон України від 19.06.2003 р. № 964-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 39. – С. 351.
4. Про деякі заходи щодо захисту інтересів держави в інформаційній сфері : Указ Президента України від 22 квітня 1998 року № 346. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
5. Бандурка О. М. Основи економічної безпеки підприємств: підручник / О. М. Бандурка, В. Є. Духов, К. Я. Петрова, І. М. Червяков. – Харків : Нац. ун-т вн. справ, 2006. – 236 с.
6. Вечканов Г. С. Экономическая безопасность: учебник для вузов / Г. С. Вечканов. – СПб: Питер, 2007. – 384 с.
7. Гапоненко В. Ф. Экономическая безопасность предприятия. Подходы и принципы : учеб. пособие / В. Ф. Гапоненко, Безпалько А. А., Власков А. С. – М.: Изд. «Ось-89», 2006. – 208 с.

8. Донець Л. І., Економічна безпека підприємства : навч. посібник для студентів вищих навч. закладів / Л. І. Донець, Н. В. Ващенко. – К. : Центр учб. літ., 2008. – 240 с.
9. Економічна безпека : навч. посібник / За ред. В. І. Франчука. – Л. : ЛьвДУВС, 2010. – 243 с.
10. Захаров О. І. Організація та управління економічною безпекою суб'єктів господарської діяльності : навч. посібник / О. І. Захаров. – К. : КНТ, 2008. – 257 с.
11. Крамаренко Ю. М. Економічна безпека : навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. / Ю. М. Крамаренко, Є. О. Курта, О. В. Сировой. – Запоріжжя : ЛПС, 2010. – 220 с.
12. Лігоненко Л. О. Антикризове управління підприємством : підручник / Л. О. Лігоненко. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2005. – 824 с.

Додаткова

13. Бурбело О. А. Економічна і правова безпека репутації підприємства / О. А. Бурбело, Д. В. Солоха, В. Ю. Припотень. – Луганськ : Янтар, 2009. – 100 с.
14. Варналія З. С. Економічна безпека : навч. посібник / З. С. Варналій. – К. : Знання, 2009. – 647 с.
15. Виговська Н. Г. Господарський контроль в Україні: теорія, методологія, організація : монографія / Н. Г. Виговська. – Житомир : ЖДТУ, 2008. – 532 с.
16. Графова Г. Ф. Экономические проблемы антикризисного управления / Г. Ф. Графова. – М. : Изд-во экономико-правовой литературы, 2006. – 288 с.
17. Економічна безпека держави, суб'єктів господарювання та тіньова економіка : [кол. моногр.] / За заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Васенка В. К. – Черкаси : Маклаут, 2010. – 346 с.
18. Економічна безпека України в умовах глобалізаційних викликів : монографія / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. А. А. Мазаракі. – К. : КНТЕУ, 2010. – 717 с.
19. Єрмошенко М. М. Фінансова складова економічної безпеки: держава і підприємство : монографія / М. М. Єрмошенко, К. С. Горячева – К. : Нац. акад. упр., 2010. – 232 с.
20. Жаворонков В. О. Стратегічне управління регіоном: економічна безпека, планування та розвиток : монографія / В. О. Жаворонков, Г. В. Жаворонкова, В. О. Жмуденко – Умань : Сочінський, 2010. – 271 с.
21. Зимовець В. В. Державна фінансова політика економічного розвитку / В. В. Зимовець. – К.: Інститут економіки та прогнозування НАН України, 2010. – 356 с.
22. Иванов А. В. Экономическая безопасность предприятий / А. В. Иванов. – М. : Вираз-Центр, 2007. – 180 с.
23. Кавун С. В. Інформаційна безпека: підручник / С. В. Кавун – Х. : Вид-во ХНЕУ, 2009. – 246 с.

24. Коваленко М. А. Економічна безпека корпоративного підприємства / М. А. Коваленко, І. І. Нагорна, Н. В. Радванська. – Херсон : Олді-плюс, 2009. – 403 с.
25. Козаченко Г. В. Економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення : монографія / Г. В. Козаченко, В. П. Пономарьов, О. М. Ляшенко. – К.: Лібра, 2003. – 280с.
26. Линдер И. Б. Энциклопедия деловой разведки и контрразведки / И. Б. Линдер, С. Ю. Алесковский, А. В. Алехин. – М.: Издательство «Русь»-«Олимп», 2007. – 428 с.
27. Ліпкан В. А. Національна і міжнародна безпека у визначеннях і поняттях / В. А. Ліпкан, О. С. Ліпкан, О. О. Яковенко. – К. : Текст, 2006. – 256с.
28. Мартинюк В. П. Митна система та економічна безпека держави: теорія та методологія : монографія / В. П. Мартинюк – Т. : Астон, 2010. – 248 с.
29. Сухоруков А. І. Національна економічна безпека : навч. посібник / А. І. Сухоруков, С. З. Мошенський, О. М. Петрук. – Житомир : Рута, 2010. – 383 с.
30. Ткач В. О. Фінансова безпека підприємства: організаційно-економічний механізм керування податковими зобов'язаннями підприємств : монографія / В. О. Ткач, О. С. Камушков, О. В. Шевченко. – Запоріжжя, 2011. – 167 с.
31. Ткачук К. Н. Охорона праці та промислова безпека: навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. / К. Н. Ткачук, В. В. Зацарний. – К. : Лібра, 2010. – 559 с.
32. Тридід О. М. Щодо визначення поняття «фінансова безпека підприємства [Електронний ресурс] / О. М. Тридід, К. В. Орехова // Научно-технический сборник. – № 87. – 2008. – С. 240–244. – Режим доступу:
<http://www.nbuu.gov.ua>
33. Унежский С. Обеспечение безопасности бизнеса и конкурентная разведка в Украине. Основные формы. Методы поиска, оценки и анализа информации [Электронный ресурс]. – Режим доступу:
<http://kiev-security.org.ua>.
34. Фінансова безпека банківської діяльності : навч. посіб. для самост. вивч. дисципліни «Безпека банків» для студ. вищ. навч. закл. / уклад.: С. М. Побережний [та ін.]. – Суми : ДВНЗ «УАСБ НБУ», 2010. – 112 с.
35. Франчук В. Корпоративна безпека: теоретичні засади: монографія / В. Франчук – Л.: Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2009. – 176 с.
36. Шульга І. П. Економічна безпека емісійної діяльності акціонерних товариств: монографія / І. П. Шульга – К.: Маклаут, 2010. – 424 с.
37. Разведывательное и контрразведывательное обеспечение финансово-хозяйственной деятельности предприятия. – [Електронний ресурс]. — Режим доступу:
http://www.sec4all.net/doronin_g11.html.
38. Ринок розвідувальних послуг в Україні. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://rozvidka.livejournal.com/2789.html>
39. Угрозы экономической безопасности предприятия. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.arnis.ru/>